

Napisz od nowa – scenariusz lekcji uwrażliwiającej na bogactwo języka polskiego z wykorzystaniem techniki twórczego pisania

Autor: Aleksandra Rzażewska

Rodzaj materiału: scenariusz

Data przygotowania: 16-10-2012

Scenariusz jest przeznaczony dla osób pracujących z licealistami i gimnazjalistami ze starszych klas. Może być realizowany zarówno na lekcjach języka polskiego, jak i na zajęciach dodatkowych (np. przeznaczonych dla kółka dziennikarskiego, kółka polonistycznego czy na zajęciach bibliotecznych). Ćwiczenia z powodzeniem można wykorzystywać w pracy z osobami dorosłymi (np. z seniorami), a w wersji uproszczonej – z młodszymi uczniami.

Scenariusz 1: Napisz od nowa

Czas: 2 godziny lekcyjne

Cel zajęć: uwrażliwienie uczniów na bogactwo i różnorodność języka polskiego; uświadomienie uczniom elastyczności języka i tego, że użytkownicy mają bezpośredni wpływ na zachodzące w nim zmiany (np. przez to, że są twórcami nowych słów, powiedzeń czy zwrotów); pokazanie uczniom, ile przyjemności może sprawiać pisanie i zabawy językowe; rozwijanie umiejętności pracy w grupie – skutecznej komunikacji i współdziałania;

Formy pracy: praca w grupach, praca indywidualna, miniwykład, dyskusja;

Środki dydaktyczne: duże kolorowe kartony (jeden karton na grupę 4 lub 5 osób), kolorowe karteczki samoprzylepne (typu post-it), kolorowe kartki formatu A4, długopisy, flamastry różnej grubości, klej, koperty, cukierki o różnych smakach;

Przebieg zajęć:

Wprowadzenie

Prowadzący mówi krótko, co będzie tematem zajęć, a następnie wyjaśnia, czym są anagramy (wyrazy powstałe przez przestawienie liter lub sylab innego wyrazu) oraz proponuje pierwsze ćwiczenie w podgrupach (4- lub 5-osobowych).

Ćwiczenie 1: A jak anagram

Metodą głosowania wyłaniamy nazwisko pisarza, które posłuży nam do zabawy w anagramy. Każda grupa dostaje duży kolorowy karton, karteczki samoprzylepne i grube flamastry. Na górze kartonu uczestnicy zajęć nakleją tyle karteczek samoprzylepnych, ile jest liter w imieniu i nazwisku wybranego pisarza. Następnie z tych liter układają nowe zestawy imion i nazwisk (jak w czasie gry w scrabble) – ważne, by uczniowie nie ograniczali swojej kreatywności i proponowali np. imiona przypominające swoim brzmieniem słowa z obcych języków. Na zadanie można przeznaczyć około 10 minut. Zawiera ono element rywalizacji – możemy sprawdzić, która grupa ułożyła najwięcej nowych zestawów albo która ułożyła najwięcej zestawów składających się ze wszystkich liter (kryteria pozostawiamy do wyboru prowadzącemu lub prowadzącemu i uczniom).

Po zakończeniu ćwiczenia, każda grupa prezentuje rezultaty swojej pracy.

Podsumowanie ćwiczenia: prowadzący podkreśla dużą elastyczności języka i aspekt twórczy tego zadania, bowiem uczniowie stworzyli właśnie nowe postacie – bohaterów, o których mogą coś opowiedzieć czy napisać (podać ich płeć, kraj pochodzenia, zawód). Zainteresowanym może też polecić sięgnięcie do książki Stanisława Barańczaka „Pegaz zdębiał”.

Ćwiczenie 2: Słodki jak cukierek

Prowadzący rozdaje uczniom cukierki. Zadaniem uczniów jest wypisanie wszystkich przymiotników, którymi mogliby je opisać. Warto uwrażliwić uczestników, by szukali wrażeń płynących ze wszystkich zmysłów, nie tylko zmysłu smaku.

Podsumowanie ćwiczenia: prowadzący z pomocą jednego z uczniów spisuje wszystkie przymiotniki na dużym kartonie lub tablicy, wykreśla te powtarzające się i rozmawia z uczniami o znaczeniu precyzji w mówieniu o swoich odczuciach i szukaniu słów, które jednoznacznie oddają wrażenia i emocje, ale nie są ani znaczeniowo puste, ani banalne. Wśród wypisanych przymiotników wskazuje te najbardziej oczywiste (np. smaczny, słodki), podkreśla te najoryginalniejsze i ciekawe.

Ćwiczenie 3: Lekko wiruję na wietrze

Uczniowie mają za zadanie opisać, co zobaczyłoby wirujące w powietrzu piórko, gdyby właśnie w tej chwili wpadło przez okno dla sali, w której pracują. Ćwiczenie musi być ograniczone w czasie (np. do 5-6 minut) lub prowadzący musi wyznaczyć inne kryteria, które określą spodziewany efekt końcowy (np. tekst ma mieć 4 lub 5 zdań).

Gdy uczniowie zakończą pracę, chętni czytają swoje teksty na forum grupy.

Podsumowanie ćwiczenia: dyskusja o tym, jak odświeżające i twórcze jest spojrzenie na coś z innej strony niż zwykle, jak odmienna perspektywa wpływa na to, co dostrzegamy i jak to opisujemy.

Ćwiczenie 4: List w kopercie

Prowadzący rozdaje uczniom koperty, w których znajduje się pocięty na słowa fragment (2 – 3 zdania) ze starej książki kucharskiej. Nauczyciel nie mówi uczniom, skąd słowa pochodzą, ale prosi, by przyklejając je do kartek i dopisując dodatkowe słowa, stworzyli w ten sposób list do kogoś, kogo od dawna nie widzieli. Czas na wykonanie ćwiczenia nie powinien być dłuższy niż 15 minut.

Podsumowanie ćwiczenia: po zakończeniu przez uczniów pracy, chętni czytają napisany przez siebie list. Warto pokazać uczniom oryginalny tekst, z którego pochodziły słowa umieszczone w kopercie – można przeczytać go na forum grupy albo rozdać odbity na ksero. Listy mają stać się pretekstem do krótkiej dyskusji o tym, jak narzucona forma i słownictwo, kształtują nasze myślenie o treści tekstu, ograniczając twórczą swobodę.

Ćwiczenie 5: Twitt

Prowadzący prosi uczniów, by napisali ogłoszenie o sprzedaży księgozbioru, który zawiera kilka tysięcy książek, w tym cenne i rzadkie pozycje o bardzo dużej wartości, nie tylko kolekcjonerskiej i sentymentalnej, lecz także materialnej. W ogłoszeniu muszą się znaleźć wszystkie najważniejsze informacje: kto i co sprzedaje, jak można się ze sprzedającym skontaktować, jakie formy odbioru książek są dopuszczalne, czy sprzedający dopuszcza możliwość dzielenia księgozbioru. Prowadzący powinien uczulić uczniów na to, że im bogatsze w informacje ogłoszenie, tym większa szansa, że obudzi w odbiorcach zainteresowanie.

Gdy uczniowie zakończą pracę (trwającą maksymalnie 15 minut), nauczyciel prosi ich, by zachowując wszystkie najważniejsze informacje i mając w pamięci, że chodzi o budzenie zainteresowania odbiorcy, napisali ogłoszenie raz jeszcze, ale inaczej – w formie notki na Twittera (a więc tekst nie może mieć więcej, niż 140 znaków). Ta część zadania nie powinna trwać dłużej niż 10 minut.

Podsumowanie ćwiczenia: chętni uczniowie czytają obie wersje swoich prac, dyskusja moderowana przez nauczyciela na temat atrakcyjności tekstu i zwięzłości przekazu. Rozmowa o tym, dlaczego krótsze formy budzą większe zainteresowanie odbiorców.

Podsumowanie zajęć: prowadzący podkreśla, że uczniowie w czasie zajęć przygotowali teksty, nad którymi mogą dalej pracować i przywołuje zanotowane przez siebie przykłady prac, które wzbudziły największe uznanie grupy (najbardziej zaskakującego anagramu, oryginalnego przymiotnika czy pomysłu na list). Wymienia umiejętności, które uczniowie doskonalili w czasie zajęć.

